

*Г.М. Шалацька, канд. філол. наук
(Криворізький національний університет)*

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ТЕХНІЧНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Стаття присвячена питанню застосування мультимедійних технологій на заняттях з англійської мови у технічному ВНЗ. Основна увага звертається на засоби активізації навчання іноземній мові, формування професійної лексики майбутнього спеціаліста. Метою роботи є представлення можливостей існуючих мультимедіа програм відповідно до вимог навчального процесу. Новизна матеріалів, представлених у статті, полягає у специфіці застосування інноваційних технологій у технічному вузі під час вивчення іноземної мови студентами з різним рівнем підготовки.

Ключові слова: мультимедійні технології, комп'ютер, анімація, інформаційні технології.

Нові тенденції в сучасній освітній практиці вимагають враховувати можливості кожної конкретної людини і сприяти її самореалізації та розвитку. Це здійснюється завдяки розробці різних навчальних програм відповідно до індивідуальних можливостей студентів. Важливим фактором в цьому напрямку розвитку освіти є формування вміння вчитись самостійно за допомогою засобів інформаційних технологій, а саме – мультимедійних програм. З розвитком комп'ютерних технологій та Інтернету відкрились нові шляхи та можливості отримання знань. Мультимедійні програми дозволяють реалізувати цілий комплекс методичних, дидактичних, педагогічних та психологічних принципів і дають можливість зробити процес пізнання більш творчим, що сприятиме врахуванню рівнів мовної підготовки студентів і розробці завдань різного ступеня складності. Це є основою для реалізації принципів індивідуалізації та диференціації навчання, забезпечить дотримання принципу посиленої важкості та доступності завдань, дозволить врахувати темп роботи кожного з студентів. Мультимедійні технології зародились майже одночасно з появою комп'ютерних технологій у ХХ столітті, у ХХІ столітті вони вже стали однією з найбільш ефективних та перспективних систем підготовки спеціалістів. Поява та розповсюдження різноманітних форм навчання з застосуванням мультимедійних технологій є своєрідною відповіддю різних систем освіти багатьох країн на процеси інтеграції, які відбуваються у світі, на рух до інформаційного суспільства.

Цілий ряд праць таких дослідників, як В. Афанасьєв, Ю. Батурін, Д. Белл, В. Биков, Р. Брієн, Н. Вінер, Р. Гуревич, М. Жалдак, Ю. Жук, Л. Землянова, М. Мазур, А. Урсул, В. Шолохович та ін., були присвячені питанням дослідження мультимедійних технологій та їх застосування у навчанні. Т. Бабенко, І. Беліцин, Н. Клевцова, Т. Піскунова, О. Скалій та інші вчені у своїх педагогічних дослідженнях торкалися проблем розробки методичних основ проектування, створення та використання мультимедійних навчальних програм та комплексів у навчальному процесі.

Суть мультимедійного підходу полягає у стимулюванні інтересу студентів до вивчення ІМ, у створенні максимально наближеного до реальності інформаційного простору, розвитку мовної та комунікативної компетенції через вироблення відповідних навичок та вмінь у всіх видах мовної діяльності. Призначення мультимедійних технологій – стимулювати інтерес до вивчення ІМ, дати можливість через вирішення однієї чи ряду проблем показати практичне застосування знань. У словниках поняття „мультимедіа” інтерпретується як процес візуалізації, який базується на поєднанні звуку, відео, малюнків та текстових джерел з метою здобуття інформації через комп'ютер. Так, користуючись матеріалом, отриманим з мультимедійних енциклопедій, студенти можуть створювати власні анімаційні слайд-шоу та презентації. Автори навчального посібника „Сучасні педагогічні технології” під мультимедійними засобами розуміють сукупність візуальних, аудіо- та інших засобів відображення інформації, що інтегровані в інтерактивному програмному середови-

щі [2]. І. Роберт визначає технологію мультимедіа як сукупність прийомів, методів та способів продукування, обробки, зберігання, передачі аудіовізуальної інформації, заснованих на використанні технології компакт-диску [4]. Мультимедіа відображає такі принципи навчання як наочність та доступність. На думку Д. Френкі, мультимедіа, органічно поєднує в собі як зорові, так і слухові аналізатори засобами текстової інформації, графіки, мультиплікації, кольору та звуку, сприятливо впливає на навчальний процес [5]. Візуалізація навчального матеріалу за допомогою мультимедійних технологій дає можливість створити навчальне середовище з наочним представленням інформації, впливаючи на емоційні і понятійні сфери, що сприяє кращому засвоєнню іншомовного матеріалу. Цей процес набуває інтерактивного характеру завдяки двосторонньому зв'язку студента і комп'ютера, що передбачає своєрідний діалог між ними, вибудований у формі запитань та відповідей з активним залученням необхідних корегуючих підказок та допоміжного матеріалу, передбаченого навчальною електронною програмою. Завдяки комп'ютерним тестам студенти мають можливість самостійно проконтролювати ступінь засвоєння вивченого матеріалу та, за необхідності, повторити його. Головною умовою широкого впровадження інформаційних технологій в навчання є наявність висококваліфікованих спеціалістів як у своїй професійній сфері, так і у сфері інформаційних технологій, які володіють доступними методами та формами організації навчального процесу з використанням комп'ютера.

Є. Полат [3] виокремлює наступні дидактичні можливості мультимедіа: 1) використання бази даних аудіовізуальної інформації; 2) вибір необхідної лінії розвитку сюжету (діалогу з комп'ютером); 3) ситуативний монтаж текстової, графічної, відео, мультиплікаційної інформації; 4) відтворення анімаційних ефектів, необхідних для ілюстрації навчальної інформації; 5) виокремлення потрібної частини інформації для її наступного детального розгляду; 6) створення навчальних відеофільмів та слайд-шоу. Серед можливостей сучасних систем мультимедіа та шляхів їх використання у технічному вузі називають такі: можливість вибору інформації, з якої слід розпочати роботу; зміна параметрів показу зображень та відеоматеріалів; зміна гучності під час прослуховування аудіозаписів; можливість додавання власної інформації; робота з кольором та шрифтом тексту, що допомагає розставити акценти та виділити найсуттєвіше з усього потоку інформації; одночасне використання різних способів подачі матеріалу (аудіо, відео, текст).

У навчальних закладах набула поширення програма Tell Me More. Це розширений курс вивчення англійської мови, який можна адаптувати відповідно до мети навчання та відведеного часу на вивчення ІМ. Основою цього курсу є багаторівневі діалоги, в яких запропоновано поширені ситуації побутового та ділового спілкування. Студент веде діалог з комп'ютером, розвиток якого залежить від відповідей того, хто навчається. Навчальний курс англійської мови розділений на три рівні складності (початковий, середній, високий), що дозволяє застосувати індивідуальний та диференційований підходи. Заняття, відведені для використання цієї програми, допомагають студентам з низьким рівнем знань підтримувати бесіду на звичайні теми та засвоювати базові знання мови. За допомогою середнього рівня програми вони вчаться читати художню літературу та вільно спілкуватись англійською мовою у будь-якій побутовій ситуації. Опанувавши високим рівнем, студенти можуть сприймати на слух теле-, радіопередачі та брати участь у розмові з носіями мови на будь-яку тему. Застосування вправ курсу Tell Me More сприяє розвитку мовних навичок, як усного, так і писемного мовлення, читання та аудіювання, розширенню словникового запасу та закріплення знань граматичних правил. Студенти можуть користуватись граматичним довідником, у якому подаються граматичні правила з прикладами до них. Залежно від рівня знань того, хто навчається, відео-сюжети можуть бути або з англійським текстом та його перекладом, або без текстової підтримки. Ця програма використовує систему розпізнання мови та вияву в ній помилок, а також засоби візуалізації вимови, що допомагає студентам удосконалювати свою вимову та інтонацію. Доцільно застосовувати цю програму або інші інтерактивні курси, працюючи зі студентами – першокурсниками, з метою закріплення та удосконалення їх знань з побутових тем перед тим,

як перейти на етап вивчення професійної та ділової лексики, роботи з технічними текстами та їх перекладами, що сприятиме дотриманню принципу наступності у навчанні. Звичайно, деякі теми можуть вибірково розглядатись та опрацьовуватись зі студентами другого курсу на консультаціях та індивідуальних заняттях, якщо є потреба у повторенні граматичного матеріалу.

Мультимедійна програма для вивчення англійської мови Longman English Interactive побудована так само, як і інші програми цього різновиду. Вона сприяє ефективному розвитку навичок володіння мовою та може використовуватись студентами як самостійно, без керівництва викладача, так і на аудиторних заняттях. Програма використовує сучасний аудіо- та відеоматеріал, вправи для розвитку необхідних навичок та забезпечує поетапний постійний контроль знань студентів. У навчальному процесі фірми Longman та Oxford пропонують використовувати автентичні підручники та навчальні матеріали з аудіо- та відеодисками, а також з додатками у вигляді мультимедійних інтерактивних електронних курсів. У наш час створені бази даних з мультимедійного інформаційного простору: енциклопедії (Britanica), електронні словники (Longman, Macmillan, Lingua, Oxford).

Мультимедійні засоби дозволяють організувати навчальну діяльність студентів, надаючи різноманітні способи розширення їх словникового запасу, покращуючи запам'ятовування нових конструкцій. Використання навчальних фільмів з різною тематичною спрямованістю, програм новин, телепередач дозволяє штучно створити мовне середовище, занурити студентів у реалії дійсності іншої країни і, таким чином, сформувати як мовну, так і соціокультурну компетенцію. Інтернет-ресурси реалізують важливий у сучасній методиці викладання ІМ принцип аутентичності. Використання неадаптованих текстів з сайтів зарубіжних газет та журналів дозволяє вивчати мову в її сучасному функціонуванні. Широкі можливості для ефективного засвоєння мови надають різні види Інтернет-телефонії (Skype), програми „миттєвих повідомлень” (ICQ, Qip), соціальні мережі” (Facebook), а також відеоконференції. Завдяки цим засобам комунікації можна спілкуватись з носієм мови, що сприяє формуванню комунікативної компетенції. Однак перераховані мультимедійні засоби не здатні повністю замінити традиційний арсенал методичних прийомів. Крім того, специфіка навчання ІМ передбачає домінуючу роль викладача, а мультимедіа виступає своєрідним засобом оптимізації навчання, сприяє засвоєнню об'ємного та складного матеріалу без перевантаження студентів. Отже, застосування засобів мультимедіа таких, як електронні словники, інтерактивні підручники та посібники, Інтернет-ресурси, тренажери, електронні презентації та інше, дозволяє підвищити ефективність засвоєння матеріалу на заняттях з англійської мови, оптимізувати системи контролю та самоконтролю, організувати самостійну роботу кожного студента з урахуванням його вікових, психологічних особливостей та рівня володіння мовою.

Для упорядкування та систематизації інформації, яку студенти отримують за допомогою Інтернету, потрібно організувати класифікацію інформаційних ресурсів. О. Волкова виокремлює такі їх типи: 1) Hotlist (список за певною темою) – являє собою перелік адрес Інтернет-ресурсів за темою тільки у вигляді текстового матеріалу. 2) Multimedia scrapbook (мультимедіа чернетка) – складається з набору посилань на Інтернет-ресурси, зміст яких відображено не тільки у вигляді тексту, але і у вигляді аудіо- і відеофайлів (малюнків, схем, фотографій). 3) Treasure hunt (полювання за скарбами) – містить адреси сайтів з теми, яка цікавить, загальне питання, яке резюмує попередні часткові питання і підводить до цілісного фактичного розуміння теми, що вивчається. 4) Subject sampler (предмет обговорення) – список адрес Інтернет-ресурсів, питання, яке спрямоване на з'ясування будь-яких проблем та складання власної думки з проблеми, що вивчається. 5) Web Quest (тривалий пошук вирішення задачі, Інтернет-подорож) – сценарій проектної діяльності за будь-якими темами, які цікаві студентам, з використанням великої кількості інформаційних ресурсів, питання за кожним пунктом проблеми, що вивчається, аргументацію власної думки, заключне питання [1]. Мультимедійні засоби та послуги Інтернет надають можливості підвищити ефективність процесу навчання: одночасне використання декількох каналів сприйняття інформації в процесі навчання, за рахунок чого

досягається її інтеграція; можливість імітації реальних ситуацій; можливість розвитку міжвузівських комунікацій; сприяють розвитку та удосконаленню іншомовної професійної комунікативної компетенції студентів технічного вузу. До інноваційних технологій належать мультимедійні презентації, які створюються студентами під час викладу результатів власних проєктів. Створення таких презентацій – це творчий процес, що передбачає: 1) високу якість викладу матеріалу та чіткий алгоритм доповіді; 2) високу якість художнього та технічного оформлення матеріалу. Для їх підготовки студенти займаються інформаційним пошуком з використанням комп'ютерної технології та Інтернет мережі. Це розширює світогляд студента, розвиває його творчий потенціал, привчає вільно себе почувати перед аудиторією.

На кафедрі іноземних мов Криворізького технічного університету накопичено позитивний досвід активізації самостійної роботи студентів на заняттях з ІМ за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Серед основних напрямків використання цих технологій найбільш ефективними є: використання мультимедійних енциклопедій та Інтернет ресурсів для виконання індивідуальних завдань; підготовка презентацій в Power-Point за матеріалами теми, яка вивчається або для представлення результатів роботи над проєктом; підготовка виступів з використанням Smart Board; використання цифрових додатків до навчально-методичних комплексів (наприклад НМК “Headway”) для виконання домашніх завдань з використанням наведених в них аудіо- та відеоматеріалів; виконання тестових завдань в мультимедійній аудиторії; проведення конференцій та щорічних фестивалів з використанням мультимедійних засобів; створення власних підпрограм за певною темою (для студентів факультету інформаційних технологій).

Мультимедійні засоби дають можливість розвинути творчі можливості студентів, впливають на асоціативно-образне та професійне мислення. Студенти вчаться переносити дослідницькі навички на реалізацію творчих проєктів у новому для них середовищі (створення презентацій, відеороликів з використанням одночасно аудіо-, відео- та текстового матеріалу). Робота над творчими проєктами надає можливість самостійно навчатись застосовувати отримані знання на практиці, сприяє розвитку необхідних в житті якостей, таких, як ініціативність, самостійність, зібраність. Студент усвідомлює унікальність та неповторність своєї роботи, реалізуючи свій проєкт. Мультимедіа дає можливість студентам вести науковий пошук та робити власні відкриття.

Таким чином, використання мультимедійних технологій дозволяє реалізувати дієвий та особистісно-орієнтований підхід, диференціацію та варіативність навчання, розвинути творчу індивідуальність студента, обумовлену специфікою майбутньої професії. Студенти можуть проявити себе у нестандартних способах навчальної діяльності, у незалежній поведінці в навчальних ситуаціях, у вільному виборі завдань та способів їх виконання.

Література:

1. **Волкова О.В.** Подготовка будущего специалиста к межкультурной коммуникации с использованием технологии веб-квестов : дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / О.В. Волкова. – Белгород, 2010. – С. 70.
2. **Нісімчук А.С.** Сучасні педагогічні технології : навчальний посібник / А. С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак. – К. : Просвіта, 2000. – С. 7.
3. **Полат Е.С.** Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат. – М. : Академия, 2001.
4. **Роберт И.В.** Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы; перспективы использования / И.В. Роберт. – М. : Школа-Пресс, 1994. – С. 205.
5. **Фрэнки Д.Э.** Мультимедиа как средство интенсификации самостоятельной работы при обучении русскому языку иностранцев: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Д. И. Френки – СПб., 1994. – 162 с.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ТЕХНИЧЕСКОМ ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Статья посвящена вопросу применения мультимедийных технологий на занятиях по изучению английского языка в техническом университете. Основное внимание обращено на средства активизации обучения иностранному языку, формирование профессиональной лексики будущего специалиста. Целью работы является представление возможностей существующих мультимедиа программ относительно требований учебного процесса. Новизна материалов, которые представлены в статье, заключена в специфике использования инновационных технологий в техническом университете во время изучения иностранного языка студентами с разным уровнем подготовки.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, компьютер, анимация, информационные технологии.

H. Shalatska

USAGE OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES FOR ENGLISH CLASSES AT HIGHER TECHNICAL INSTITUTIONS

The article deals with the question about application of multimedia technologies during studying English at technical university. The basic attention is turned on means of activization in studying a foreign language, and on formation of the future specialist's professional lexicon. Aim of the article to show the possibilities of existing multimedia programs concerning to requirements of educational process. Novelty of article materials is concluded in specificity of innovative technologies usage at technical university during learning of foreign language by students with different knowledge level.

Keywords: multimedia technologies, computer, animation, information technology.

